»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
на годину К 32·— 40·— дин.
на по године К 16·— 20·— »
на четврт године К 8·— 10·— »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска улица бр. 11.

Број 100. У Новом Саду, у суботу 5. (18) маја 1907 Година XXIII.

Мађари према хрватско-српској коалицији.

Притешњен тако званом пасивном резистенцијом железничара, услед које до скора владаше ужасан неред на угарским државним железницама, морао је министар трговине Фрања *Кошут* да на послетку поднесе угарском сабору *законски предлог о службовнику на уг. држ. железницама и о уређењу плате железничарима.* Како се тај законски предлог тиче и оних пруга, што су на земљишту Тројединице, то су се за њ у највећој мери интересовали и делегати хрватско-славонског сабора, знајући, да то питање засеца у државно-правни положај краљевина Хрватске и Славоније.

И ту се показало, колико је искрена мађарска коалиција према својој хрватско-српској колегиници. Још пре него што је министар поднео сабору овај законски предлог, неколико чланова хрватско-српске коалиције обратили су се државном тајнику у министарству трговине Јосифу *Стерињију* с молбом, да им дође на проучење тај пројект. Стерињи је свакојако *извијао.* Најпре је казао: Пројект није готов. А после: Пројект је *државна тајна* и док се не поднесе сабору, не смеју га други видети. Све то беше *врло невешто изговор*, шта више, *врло неучтив изговор.* Јер онда, кад су Хрвати и Срби искали пројект, овај је *већ био готов*, пошто га је после два дана министар поднео сабору.

То забашуривање, које је држ. тајник извео начином, својственим изабраном народу из кога је он поникао, извршено је за то, да делегати хрватско-славонског сабора раније не дознају, да је *у железничарском службовнику мађарски језик одређен као службени језик у унутрашњем промету и на хрватско-славонским железницама.* Већ сам начин, на који је г. Стерињи — свакако не без знања министра трговине Фрање Кошута — изиграо чланове хрватско-српске коалиције, показује крајње омаловажавање Тројединице и њена државноправног положаја. Са свим је разумљива констернација, запрепашћење хрватско-српских делегата на угарском сабору, кад су тек на саборској седници добили у руке законски пројект о железничарском службовнику, у ком је *мађарски* језик декретиран као службени језик и на троједничким железничким пругама.

Ваља само загледати у нагодбени, XXX. законски чланак од г. 1868., па ће на први поглед свако моћи видети, да је мађарска коалиција овим својим законским предлогом *у највећој мери повредила нагоду*, склопљену између Угарске и Хрватске-Славоније. Наиме, посланици из Хрватске и Славоније стоје на становишту, да је *службени језик на троједничким железничким пругама хрватско-српски* и позивају се на §§. 56, 57. и 58. XXX. зак. чл. од 1868., који параграфи тог *државног темељног закона* то изреком одређују.

Шта каже закон? Ево шта:

„56. §. На целом земљишту Хрватске-Славоније језик како законодавства, тако и управе је *хрватски*“.

„57. §. У границама Хрватске-Славоније *хрватски* се језик установљава и као *језик заједничке владе.*“

„58. §. *Хрватско српске* поднеске из Хрватске има и заједничко министарство примити и одговор на ове на *истом језику* дати.“

Из овога је јасно, да и на државним железницама на земљишту Тројединице мора службени језик бити хрватско-српски. Али то мађарска коалиција не ће да призна! Она се надала, да ће и сада наћи ропски покорну делегацију хрватско-славонског сабора, као што је то недавно срушени мађарски либерални режим кроз скоро четрдесет година налазио у делегатима пређашњих тројединих сабора. Но данашње удружене мађарске странке *јако су се преварили*, кад су рачунале, да су питијасте кичме у делегата троједничког сабора! Хрватско-српска коалиција је примила из руку бирача мандате уз *поштену реч* своју, да ће се за права Хрвата и Срба борити против сваког оног, који се маши тих права, да их окрњи, уништи. И ти људи су до сада и извршили своје обећање. Сад је дошло до борбе баш с онима, који су с хрватско-српском коалицијом склопили речку резолуцију. Баш *Кошут*, који се највише заузимао за остварење споразума с Хрватима и Србима у Тројединци, поднео је заједничком сабору један законски пројект, који осетно вређа нагодбени закон!

Сукоб, који је сад настао између мађарске и српско-хрватске коалиције, односно између Угарске и Хрватске-Славоније, веома се заоштрио. Ни једна ни друга страна не ће да попусти и крај овом сукобу још се не даје догледати. Једно је сигурно: *Данашња* хрватско-српска делегација на угарском сабору не даје се обмањивати, а ни скрхати, и ако мађарска влада буде слушала оно, што јој шовенски листови будимпештански непрестано грме у уши — ћакнути „А Нап“ препоручује мађарској влади чак и то, да узме *батину* и удари по Хрватима и Србима! — онда могу да наступе недогледни заплети. Прва последица пак непомирљивости и непопустљивости мађарске коалиционашке владе може да буде: *велика хрватско-српска опструкција* у заступничкој кући сабора краљевине Угарске и *истук хрватско-српских делегата из заједничког сабора*, чиме би овај постао *крњим сабором*, који не би могао ништа закључивати у погледу Хрватске и Славоније.

С.

Писма са Цетиња.

V.

(Свршетак.)

Потоња промена министарства није лијепо примљена од наших политичких шићарџија и неколико смутљиваца, међутијем је народ у огромној маси промјену с највећим одушевљењем дочекао. Чињене су свуда бурне овације и народна весеља. Влада је добила силне телеграме и писмене честитке из цијеле земље. Свак је био сит седмомјесечних авантура, скоро бјеше за ово вријеме изгубљена нада, да ћемо се икад повратити у правилан колосјек. Демагогија цароваше у највећем јеку. Да је народ био веома задовољан дотадашњим политичким стањем и писањем листа „Народне Мисли“, стварног и ако не формалног органа двије потоње владе, види се по томе, што је пазарног дана 9/IV. о. г. у Никшићу напао листом на штампарију тог листа и хтио је потпуно уништити. Власти су предузеле енергичне мјере и спријечиле с великом муком с правом разгњевљени свијет.

Овај народни поступак свако, ко познаје чедност и поштење нашег народа, лако ће појмити. Читавих 7 мјесеци тај лист грди и ружи свакога, ко се не сматра њихов пријатељ, баца се блатом на наше светиње, исмијева и у најцрњим бојама представља нашу прошлост. Руга се онијема, чији су дједови и преци крв потоцима за ову земљу пролијевали; безобзирно напада оне, којима се заслуге никад не ће моћи порећи. Ријечју: тај је лист био инспирисан *неким злим духом* преко Милана Маленице, неке проблематичне личности, коју је управна власт као страног поданика протерала, да не уноси мржњу и раздор у наш народ. Хоће ли тај лист остати вјеран и даље свом програму, који је раније Мале-

ЛИСТАК.

ИЗ ЖИВОТА ЈЕДНОГА ХАЈДУКА.

— Написао **Виктор Ракоши.** —

Одлучио сам, да будем хајдук. Досадио ми поштен живот а већ нисам ни могао више трпети глад. Нисам имао снаге, да пристојним радом заслужујем насушни хлеб. Увидео сам, да човека у животу више прати зао удес, него срећа, а то с тога, што је много већи број оних, које погоди гром, него оних, који погоде главни згодитак. Али пре него што сам отпочео хајдучки живот, свашта сам покушао, само да не бих после сам себи пребацивао. Био сам железнички кондуктер. Воз изађе из шина те мене отерају. Био сам кондуктер на трамвају. Влак није изашао из шина, али мене ипак отпустише. Тамо су ми казали да сам туђав, а овде да сам безобразан. Постао сам кочијаш на трамвају, па и овде сам добио пакрачки декрет, зато се и нисам више обраћао трамвају, јер бих још само могао бити коњ трамвајски, а богме такав магарац нисам. Још једном сам пробао срећу код најмање железнице у нашој држави, код оне у Будиму, што се пење на брег. Примили су ме, али једном сам се опио, јер у Будиму има добра вина. Управа ми је ставила до знања, да могу ићи. Просто речено: отерали су ме.

Нисам више ни покушавао, да од сада живим поштено. Вредно сам читао новине, не бих ли онде нашао, да какав краљевски бележник тражи себи канцеларијског шефа. До душе нисам се разумевао у том занату, али умовао сам тако, да, кад су ме досад истерали из сваког занимања, у ком сам се разумевао, можда ме неће истерати из оног, у ком сам се најмање разумевао. У овоме има логике, али нема вероватности.

Несрећа је тако хтела, да баш онда ни једном краљевском бележнику није требао канцеларијски шеф. Ипак сам се користио читањем новина и дошао до тог знаменитог закључка, да крађа људи спада међу најберићетнија подузећа. Тако сам увидео, да се у Бугарској становништво дели на две класе: на људе, који краду друге људе, и на људе, које украду. Они, које краду, угледни су богаташи, у друштвеном животу преко потребни људи; њих откупљују и тако друга сиромашнија класа дође до новаца. Читао сам, да су за украдена два мерника бугарски хајдуци тражили 50.000 форината у име откупа. Ударим по новинама, ударим се по глави и ударим се по џеповима. Ови су били празни. То је одлучило. Влада и тако мајмунише западњацима, а ја ћу источњацима. Као правичан човек, који не ће да глоби, предузео сам, да јефтиније радим, него бугарске колеге. Правићу им конкуренцију. Показаћу, да ће странци, који хоће да их украду, поврвети у Угарску. Имаћу огромну праксу.

Организација дружине ишла је потешко, јер сам хтео да је склопим од поштених људи. Највише сам рачунао на пропале егзистенције. Два човека нашао сам на огради ланчаног моста, али сам их оставио, јер нису били кандидати за самоубијство, већ обична мазала, који су бојадисали мост. Даље сам вребао на ланчаном мосту, али за чудо, ни један се убоги ђаво није нашао да скочи с моста. После сам дознао, да зато нису скакали, јер је мост био свеже бојадисан па је сваки чувао своје одело. Отидем на други мост и онда сам већ био сретнији. Са ограде сам свукао два човека и вратио их животу а на рачун моје будуће дружине. Један је на леду другима везивао корчуље, а други је опет секао лед. По себи се разуме, да лети имају слаба прихода. Трећи је био неки румунски учитељ, а четврти опет учитељ талијанског језика, који је услед неке несретне болести у глави још пре три године заборавио талијански, те је сиромах од то доба скоро умирао од глади.

Заједнички војни министар наоружао нас је манлихеркама, којих је 80.000 лежало бамбадава по стовариштима, те ми је драговољно уступио пет комада на расположење, јер сам навео у молбеници, да због скорашњег рата с Русима, хоћу да организујем једну чету.

Свој рад отпочели смо у близини неке богате вароши, у чијој се околини налазили неприступачни брегови и прастаре шуме. Ноћу смо се клатарили по друмовима и били смо тако сретни, да су нам већ друге ноћи дошле у сусрет лепе господске кочије.

— Стој! — повичем и упрем пушку на кочијаша.

Кочије стану.

Док су клизач и онај ледосеча држали коње зе узду, ја сам пришао кочијама и уљудно замолио господина, који је седео унутри, да сиђе доле. Он то учини. Прикажем му се а и он учини то исто. Био је порезник. Кад је видео нас наоружане, без и једне речи извадио је новчаник и пружио ми га је. Учитељ ме је гурао, да га узмем. Ја сам то са достојанственим покретом руке одбио и рекао:

— Господине порезниче, Ви се варате. Ви нас држите за обичне лопове, али ми нисмо то. Нама не треба ваш новац, већ Ваша цењена личност. Будите тако добри и ходите с нама, а ти, кочијашу, терај кући!

ница инаугурисао, идемо да видимо.

Поводом тих догађаја у Никшићу протјерани Маленица и његови пријатељи око »Народне Мисли“ и из клуба „Народне Странке“ разгласише на све четири стране свијета, да је у Црној Гори револуција, како су племена међу собом закрвила и још тушта и тма сензационих вијести послаше, да тијем наш углед у Српству и изван Црне Горе убију.

Чим се њихови „једномишљеници“ уклонише с власти, чим они не могу чинити оно, што им је драго, чим не могу гњавити и терорисати оне, који њихове поступке не одобравају онда пропаде Црна Гора, наста револуција, поклаше се племена, унутрашњи рат и т. д. Демагоштво наших назови-„народњака“ ишло је на то, да угледну и уважену и ако сиромашну Црну Гору својим незрелим и демагошким идејама и поступцима разрију. Срећом њихове је намјере народ брзо прозрио а, благодарећи свјесним и најбољим елементима ове земље, то је за вријемена спријечено, те се надати, да ће се поћи мирнијем и правилнијем путем на корист и срећу ове земљице.

Политичке теревенке, чије се царство датира од октобра прошле године, доста су забуне, мржње и нереда унијеле у наш нови политички живот. То је веома компромитовало нашу младу уставност, те су поједини људи јако жалили, што нам је устав дариван, будући смо се у надама и очекивањима преварили и што смо се показали као политичка недоношчад. Сталоженији људи, који мало даље гледају ипак се надају, да ће се из овог болесног стања изићи брзо, ако буде мудрих и енергичних људи, који ће умјети и смјети злу, док још није дубока корријена ухватило, на пут стати. Вријеме, које је природно код свјежих народа, послије политичких преокрета, морало је доћи, те не треба поједине појаве тако песимистички оцјењивати.

Данашња влада представља стање сталожености. Људи, који су ушли у кабинет дра Лазе Томановића, и ако сви нијесу опробани државници, они ће ипак бити вазда чврста спона између круне и народа. Сам предсједник владе довољна је гаранција, да се неће поћи у авантире. Хоће ли бити пречишћавања? Хоће, јер је оно сад не само потреба него и императив, па да се могне, што је покварено за неколико мјесеци, поправљати. Влада ће имати потпору својих присталица и озбиљнијих елемената све дотле, док буде радила, да се ситуација разбистри, да се демагошке струје униште, да се заведе ред и рад по свим гранама државне управе, док буде стајала на гледишту праве законитости и здраве уставности.

*

Несретан случај убијства у Подгорици, гдје у по бијела дана у канцеларији на својој дужности гине шеф обласне полиције, гдје се тешко рањава обласни управитељ, најглавнији представници власти, јасан је доказ, да разорљиви и анархистични елементи почињу и у нас своја паклена дјела изводити.

Да није било присебности и Црногорцима својствене одважности код представника управних и војничких власти, могло је бити свашта.

По овом убијству води се строго истраживање, које ће се, мора се признати, тешко докончати, јер је убица убијен, на самом дјелу злочинства, а осим тога шеф обласне полиције такође је убијен од убице. Хоће ли се истраживањем доказати, да је ово политичко убијство, хоће ли се похватати инспиратори и духовни виновници овог убијства, тешко је предвидјети. Нијесмо вољни прејудицирати, али никако не можемо а да не поменемо можда неправедна сумњичења неких, који хоће да ово убијство вежу са нередима, који су се збили у Подгорици и које су учинили неки посланици из клуба „Народне Странке“ са својим присталицама и другим елементима, склоним на нереде. Прву је ријеч том приликом водио бив. министар правде и нар. посланик Милосав Рапчевић, познат вашим читаоцима из ранијих дописа. Због ових нереда управна је власт позивала на одговорност неке од тих посланика; те је исте вечери с њима био и убица бар. Ристо Савов Пејовић па и притваран. Он је у уште био познат као дрзак и смио човјек, коме је мило пити и свађати се; те таквом човјеку није тешко било на ма какво се зло дјело одлучити на најмањи миг.

Други пак ово убијство сматрају као дјело личне природе, и да је убици увријеђено уображено частољубље, чега је послједица овакво дјело.

Чим се истраживање приведе крају, о овоме ћу опет проговорити, а дотле се уздржавам сваког суда.

*

Посланици из клуба „Народне Странке“, чим су се у народ повратили, увидјели су резултате свог некоректног рада, свуд им се окрећу леђа, с њима мало ко опћи, спремају им се демонстрације и искази неповјерења из народа од њихових бирача; добијају тешке прекоре, па богме и пријети им се, да ће их постићи праведна награда за њихов рад. Неки од њих не смију поћи у своје изборне капетаније, враћају се на Цетиње и ту хоће да се представљају као мученици за народ, да им власти чине сметње и стварају кривице. Чине ушљед тога представке владаоцу, изјављујући најпонизнију оданост и вјерност.

Помели су се као ждраљеви, не знају, на коју ће страну; напријед немају куда а натраг им се чини срамота. Тако народ плаћа онијема, који изневјере његово повјерење.

Х.—У.

Српска крв у Приједору.

Јавили смо за *крваву сукоб*, што се десио у босанској варошици *Приједору* између Срба и неких франковачких изазивача. Телићи злогласног Јозуе Франка су толико вређали мирне приједорске Србе, док овима није прекипило, те су реагирали на убоде франковачких комараца. Но ту се одма појавише *окупаторчини жандармі*, који нису спречили франковачке нападе, али су *пуцали у Србе, који су се бранили!*

Из *Приједора* у Босни јављају 29. априла »Београ. Новинама« о том крвавом догађају ово:

„Окупациона управа у Босни и Херцеговини, да би ослабила моћ српскога народа, створила је од дошљака у овим српским покрајинама некакве Хрвате. Све оно, што је нагрнуло у Босну из белога света тражећи рада и зараде, наша је влада отерала у табор Хрвата. Тиме је створена у народу у Босни завада, која се више пута *крваво сврши*. Штадлер је пре две године покренуо у Сарајеву »Хрватски Дневник«, који је орган тих дошљака и који и путем јавности сеје раздор у народ. Да су Срби огорчени, по себи је јасно. Људи, који су дошли у нашу отаџбину да се нахране, уживају овде потпору од власти при нападима на српске светиње.

Приједор је чисто српско место. У његовој околини живе сами Срби. Хрвате у Приједору представљају туђинци чиновници, разни Бергери и Бајери и у опште сви они, који су, уз помоћ владе, овамо дошли као у Елдорадо, да зараде паре, па да после отиду откуда су и дошли. Нашим управљачима много је стало до тога, да управо у оваквим чистим српским крајевима Босне, где живе сами православни Срби, створе забуну и метеж. Зато је шака дошљака и владиних чиновника у Приједору одмах добила од власти одобрење, да могу оснивати своју читаоницу („хрватску“) и своје певачко друштво. Што се Србима тешком муком даје, или никако и не да, овакви дошљаци одмах добијају. Ти дошљаци приредили су вечерас забаву, коју су на позивницама назвали »хрватском забавом«. Из Загреба су позвали неколико Франковаца, које презиру и сви честити Хрвати као бечке агенте. Франковци су дошли у Приједор и данас цео дан *понашали су се у нашем чистом српскоме месту изазивачки и дрско.* Један је пред гостионицом у главној улици држао говор, рекавши, да је *Босна саставни део Велике Хрватске у оквиру монархије* и да они, Франковци, никада неће допустити, да плаћеници Србије, који су се у последње време размилили по окупираним крајевима, одведу Босну у најам Србији. Срби, којих је у околини било доста, *окупали* су на та изазивања. У вече се пред локалом, где ће се одржати забава, слегло доста радознала света. На локалу се виле црно-жута и хрватска застава. Окићени, а богме и неки од њих доста накићени Франковци су улазили у локал и *изазивали Србе мештане*, који су се ту налазили као посматрачи. Један од Франковаца, пошто би свршен концертни део забаве, при излазу из локала запевао: „*Удри, удри индершташ — сваком Србу штирик за враш*“ — на што се један наш Србин наљути и одгурну тога изазивача. У тренутку сви околни Срби хтели су да полете и да начине чудо од Франковаца, али их озбиљнији задржаше. Све би се било мирно свршило и ствар би на томе прошла, да у истоме тренутку не дође *жандармерија*. Дошла је као поручена. То је ваљда у напред било удешено. Кундацима поче туђи у леђа и прса мирне Србе, који су ту стајали. Чак са бајонетима на пушкама жандарми су растеривали Србе. Франковци и месни дошљаци, окуражени помоћу од жандармерије, постадоше још дрскији. Полетеше многи од њих за жандармеријом и почеше ову помагати у гоњењу Срба. Чуше се узвици: »*Доле посрбице! Доле сливничари!*« Србима је прекипело. У место да се жандармерија окрене против изазивача, она је гонила невине грађане. Ту је тешко било зауздати огорчење, и многи од најогорченијих Срба застадоше и ухватише се са Франковцима. Жандармерија је одма у томе тренутку Франковце одвојила, окренула им ради заштите леђа и на *Србе опалила из пушака.* На месту је остао *мртав Србин трговац Остоја Поповић*, а *неколико* их је *рањених.* Огорчење, које је завладало у Приједору, не да се ни описати. Целокупно српско грађанство устало је на ноге, и само утицају првака српских има се приписати, што није дошло до општег и страшног покоља. Овде се верује, да је ово било нарочито спремљена замка и да је „хрватска“ забава приређена само зато, да би Срби били изазвати на отпор и праведну одбрану, како би после против њих могло да се употреби и ватрено оружје. Још вечерас полиција је похапсила многе виђеније Србе као »изазиваче« нереда, а Франковци, као прави изазивачи, безбрижно су продужили до зоре да се веселе о трошку оних, који су их позвали.«

Ето, шта пате наша јадна браћа под „културтрегерском“ окупацијом. Крв се мора узмутити сваком Србину, кад види, шта се све употребљава против српског народа у окупираним земљама!

Борба народносних посланика на угарском сабору против Апоњијевих предлога.

(Наставак.)

Александар Вајда-Војевод (*наставља*): § 18. вели међу осталим и ово (*чита*): „У онаквим вероисповедним основним народним школама, у којима бар двадесет постотака од свију уписаних ученика има Мађара, и мађарски се језик мора узети као наставни језик. Кад је пак од уписаних ученика бар половина Мађара, наставни је језик само мађарски; али се издржаваоци школа могу побринути за то, да они ученици, који не говоре мађарски, и на свом матерњем језику могу бити поучавани. Но ни у којем таквом народном наставном заводу, у којем је државни језик уведен као једини наставни језик, не може се ништа више изменити. У повторном курзу свију основних народних школа наставни је језик мађарски. Ове одредбе важе и за комуналне основне народне школе.“

Ове одредбе, ма како да су добро текстиране, тек на први поглед одају свима нама, на што смерају.

Законски предлог вели, да се одредба 14. §-а XLIV. зак. чланка од године 1868., по којој црквене општине у својим школама по својој вољи могу одређивати на-

---

Кочије одјурише а порезни надзорник пође лепо с нама у гору у хајдучки стан. Тамо смо га лепо сместили у нашој пећини и дали му вечеру, вина и лулу дувана, једном речи: снабдели смо га свачим изобилно јер смо хтели дружини да одржимо добар глас.

Писмо, у којем сам до знања ставио варошком представништву, да сам им украо порезног надзорника, одма сам написао и послао га. Захтевао сам 5000 форината у име откупа. Даље сам и то назначио, да, ако ми за 24 сата тражену своту не пошаљу, онда надзорника не дам испод 6000 форината. Цена је утврђена, погодбе нема.

Писмо је однео мој румунски хајдук па сам онда нестрпљиво чекао на његов повратак. Да се не би мој заточеник тужио на досаду, играо сам с њиме дурака на зврчке по носу. Ко изгуби, тај добије 20 зврчака по носу. Из галантерије увек сам ја губио. Нос ми је био већ сасвим отекао.

Други дан после подне стражар јави, да долази силна светина. Но, још се они усуђују нападати! Сви се латимо оружја па се поставимо у бојни ред, а порезном надзорнику запретим, ако се само макне, да ће му одма бити крај. Како су дошли ближе, чули се звуци Ракоцијева марша те угледах заставе. Но, сад је већ сигурно, да носе 5000 форината, јер ето хоће у тријумфу да воде натраг свог порезног надзорника.

Напред је ишао мој изасланик, који се одвоји од светине и нама се придружи. Моја дружина ишла је светини у сусрет с натакнутим бајонетима и одапетим пушкама. У растојању од педесет корачаја повичем: »Стој!«

Светина наједанпут стане, цигани престану свирати, а неки сед господин, обучен у гала-мађарско одело (аха, овај носи новце!) одвоји се и овако почне говорити:

„*Поштовани и драги грађани!*

Велеуважени господине харамбашо!

Пред собом видиш цело грађанство вароши Кворке, које ти са сузним очима захваљује на учињеном му доброчинству. Наша варош била је јуче сва осветљена и чули се једнодушни узвици: Нека Бог поживи племенитог харамбашу све донде, докле порезног надзорника код себе држи. Ми њега веома волимо, али још већма волимо неплаћати порезу, и док је он у твом цењеном друштву, онда смо сигурни, да нећемо имати плаћања и ексекуције ни икакве неприлике у погледу порезе. У знак наше превелике захвалности прими ову дивну стиву лулу, која је купљена прилагањем богаташа и чуких сиромаха, и обећавамо, да ћемо пренитање и станарину господина порезног надзорника већ у првој главној скупштини узети у прорачун и тебе увек сваког првог унапред плаћати. У истој скупштини предложићемо, да за твоје заслуге будеш изабран за почасног члана.«

Даље нисам слушао. Зграбио сам лулу из говорникових руку и тако сам је слатко треснуо о камен, да се у хиљаду комада разбила. После отрчим у пећину и извучем заточеника, који ми је толико пута делио зврчке, те повичем:

— Господине, торњајте се, и то што пре!

Он одма отрчи међу светину, а говорник се ражљути па викне:

— Господине харамбашо, Ви сте ништов! На ноге, браћо!

Окрену заставе и почну нас гонити. Ми се повучемо у пећину, брзо покупимо своју прћију и побегнемо другим путем.

Но, овај први покушај није нам упалио. Изабрао сам непогодну личност.

(Свршиће се.)

ставни језик, мора тако тумачити, да им стоји од воље, да за наставни језик одреде или државни језик или дечји матерњи јелик.

Ова одредба крши правни континујитет. Не ће се то моћи спровести, а да се међу нашом црквом и међу државом не изазову највећи сукоби, јер су то стечена права а ви, господо, баш из историје Угарске знате, кад је реч о стеченим правима, како су тешко интересовани таква права давали из руку. Знате, да се ни Мађари нису нигда одрицали таквих права од своје воље а и нас већ као народ познајете толико, да можете знати, да ни ми не ћемо таква стечена права од своје воље никад напустити.

У том 18. §-у има једна одредба, која вели овако (*чита*): У онаквим вероисповедним основним народним школама, у којима бар двадесет поставака од свију уписаних ученика има Мађара, и мађарски се језик мора узети као наставни језик."

Ја бих сад волео знати, како ће се „*и*" мађарски језик као наставни језик узети у румунским школама. Учитељ најпре зада лекцију румунски, а за тим мађарски, или обратно. Дакле је учитељ приморан, да исту наставну грађу за исто време дваред предаје, за колико други једаред. Осим тога се захтева од њега, да посвршава тај огромни душевни посао, да на једном језику мисли а на другом језику да поучава. Од деце пак захтева се, да на два језика слушају предавање. Па не ће ли та ствар онда изазвати то, да ти ученици ни румунски ни мађарски не ће познавати наставну грађу, него да ће у њиховим главама бити збрка, немушти језик? Зар тому не ће бити крај то, да, кад нам устребају, не ће у њиховим главама ни искре више бити од онога, што су учили.

Но има овде још једна чудновата одредба, а то је ова: (*чита*): „Ако је од уписаних ученикā бар половина Мађарā, онда је наставни језик мађарски; али се издржаваоци школа могу побринути за то, да ученици, који не говоре мађарски, могу добити наставу и на свом матерњем језику."

Питам ја сад, славни саборе, ако буде спроведен тај закон, онда нети тај учитељ предаје наставне предмете мађарски и н. пр. румунски, или пак вероисповест, издржавалац школе, мора платити још засебна учитеља. Не разумем дакле, како се може издржавалац школе побринути за то, да се ученици настављају и на свом матерњем језику, јер овај зак. предлог не прописује, да екстра-учитељ ради то место другог учитеља. Ја то не могу да схватим. Или ће можда и тог учитеља плаћати држава? Како у једном тако и у другом случају било је дужност онога, који је ово текстирао, да и о том текстира засебан параграф.

19. §. је такођер занимљив. По том параграфу у немађарским основним народним школама, уживале оне државну припомоћ а не уживале, мађарски се језик у свим разредима свакидашњег течаја по наставном плану, који је установљен од министра богочасти и јавне наставе, и у одређеном броју часова мора предавати у толикој мери, да немађарско дете своје мисли може мађарски изразити разумљиво.

Јосиф Шимко: Тако и треба!

Александар Вајда-Војевод: Мој поштовани посланички друг Шимко вели, да тако и треба. Али питам ја свог поштованог посланичког друга, шта би он рекао на то, кад би овај параграф — место врло поштованога господина министра богочасти и јавне наставе грофа Алберта Апоњија може доћи који други министар, н. пр. Јосиф Шимко . . . . (*Ларма*).

Јосиф Шимко: Добро ће бити, не збијати таку шалу!

Александар Вајда-Војевод: . . . ово тумачио тако, да мађарски језик у толикој мери и уз толики број часова ваља предавати, да се од јутра до мрака учи само мађарски, јер се иначе не може спровести одредба, да се у толикој мери предаје мађарски језик, да немађарско дете своје мисли може мађарски изразити разумљиво. Зар није тако, славни саборе? Врло се лако може десити, да ће доћи министар, који ће овај параграф тумачити овако. Ако је пак то могуће и ако ова одредба отвара врата такву тумачењу, што онда није директно у овај зак. предлог унесен параграф, по којем од данас у свакој школи мађарски језик мора бити наставни језик?

Осим тога је врло простран израз то: да „немађарско дете своје мисли може мађарски изразити разумљиво." Па позивам се само на то, да се прошлих година износила тужба против свеучилишних професора, како не знају мађарски, како немају честита стила, и с тога је онај чувени агитатор — т. ј. са мог је гледишта агитатор, али је у вашим очима добар родољуб — констатовао за мађарску омладину, да није у стању, своје мисли добрим стилом и честито мађарски да исказује. Онај новинар, који с дана у дан има посла са најгорим концептима, својом новинарском главом разуме и поправља и рђаво написане ствари, али кукавно дете не разуме то, јер оно нема самосталних мисли, којима би могло попунити недостатне, нејасне концепте. Па ако онда дете не разуме што, онда је оно сирото криво, а не лоши наставни метод и не то, што мора учити на језику, који не разуме.

21. § садржава флагрантну повреду наше црквене и школске автономије. Изволите само пажљиво прочитати тај параграф (*чита*): „Ако влада буде допуњавала плату ког комуналног или вероисповедног учитеља државном припомоћи, већом од 200 круна, сталност дотичног учитеља зависи од потврде министра просвете." Дакле за тих 200 круна одузима нам се наше школско автономно право, да аплакација учитеља у вероисподним школама — односно у државним школама, јер у будуће ће то бити те школе — не зависи од надлежне црквене општине или власти, него од одобрења министрова, од његове добре воље. Ако то није флагрантна повреда наших автономних права, онда запста не знам, шта треба сматрати за повреду.

(Наставиће се.)

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— Сукоб између Угарске и Хрватске. Ево шта пишу некоји мађарски листови о том новом сукобу.

„*Пестер Лојд*" између осталога вели: „Веза, коју је склопио *Полињи* с једне, а *Сабор* с друге стране, хоће да се прекине. Већ од неколико недеља амо стајале су ствари сумњиво. А сад је богме избио сукоб на сав мах. Данас стоје ствари тако, да се *споразум* владе са хрватским странкама *не може више повратити*, тим мање, што су јој Хрвати метнули пиштољ на прса. Хрватска већина се требала чувати, да не изазове сукоб, у коме је суверенитет мађарске државне мисли ангажован. (То би значило, да и Троједница треба да служи т. зв. мађарској државној идеји! — Ур. „Бр.").

„*Будапештер Хирлап*" наводи, да су последице оних захтева, што траже Хрвати, непрегледне. Мађарско је становиште јасно: свака тежња против *јединства* мађарске државе је неоправдана. Што се тиче мађарског језика као службеног у унутарњем саобраћају, *ми ништа не попуштамо. Угарска влада остаје чврсто при својим наређењима.*

„*Пешти Наило*" мисли, ако се усвоји захтев, да хрватски језик морају знати они чиновници, који на хрватским пругама непосредно опште са публиком, па ако то одговара закону, онда Мађари немају ништа против тога. Али службени језик мора бити мађарски.

„*Аз Ујшаг*" вели, да је већ крајње време, да Хрвати уче мађарски. *Према њихову праву морамо ми показати нашу силу.* То право, што они својим називају, то су од нас добили. (Охо! — Ур. „Бр.") Ми смо јачи, вели, и ми ћемо само дотле допустити, да се Хрвати служе тим својим правом, докле се то буде слагало са интересом наше државе. Данас, као што се види, Хрвати диктирају; они захтевају и протестују, јер осећају своју снагу. Но ми ћемо им ставити на супрот нашу мађарску суверену моћ. Ни Хрвати се не брину за наша права, ако њихов интерес сасвим противно захтева.

„*Најес Пестер Журнал*" вели, да ће овај нови сукоб, што је избио, још велике бриге задавати угарској влади. Мора се констатовати, да ово садашње заступство на угарском сабору није више онако попустљиво и послушно као што беху пређе хрватски делегати.

„*Будапештер Наило*" опет је уверен, да ће угарска влада на то пристати, да се мађарски језик истисне са хрватских пруга. Хрватски језик на хрватским пругама може се сматрати као свршен чин. Хрватска аутономија расте постепено до праве државности. Мађарског државног језика нестаје, а свуда почиње овлађивати символ идеје југословенске краљевине, владавина хрватског службеног језика. Ето тако изгледа политика мађарске коалиције у хрватским стварима.

— Српски краљ код цара и краља Фрање Јосифа. Из *Београда* јавља „Н. Сл. Преса", да ће српски краљ *Петар*, према вестима из српског двора, на лето о. г. *путовати у иногемство*, да посети више дворова. У првом реду ће посетити цара и краља *Фрању Јосифа* у Ишлу.

— Манифестације у Софији. После одржаног конгреса бугарске либерално-прогресивне партије у Софији, приређене су корпоративно манифестације пред домовима *Цанкова* и *Данева*.

Старац *Цанков*, чије је здравље у ово последње време јако оронуло, ипак се појавио пред манифестантима и, између осталога, рекао им: „*Политичке слободе чувајте као своје очи у глави*, а на чување и поштовање тих слобода постарајте се да нагоните и кнеза и владу, јер без слободе нема ни добра управа."

— Аудијенција председника Думе код цара. О аудијенцији, коју је председник руске државне Думе, *Головин*, имао код цара Николе II., руски листови доносе овај извештај: Пошто је Головин завршио свој извештај, између њега и цара развио се овакав разговор: „Штета, што социјалисте својим говорима распаљују страсти" — рече цар. „Читам извештај о њиховим говорима у стенографским белешкама." — „По моме мишљењу, Величанство" — одговори Головин — „боље је, да социјалисте говоре у Думи, него ли да се по народу шире хиљаде њихових памфлета, јер у Думи је одма утучено у појам мишљење социјалиста." — „Да — одговори цар — али опозициони листови не налазе за потребно да саопште и говоре умерених посланика." — „Напротив, Величанство! Има неколико незнатних малих листова, који не саопштавају говоре свију посланика, али велики листови саопштавају све, што се у Думи, догађа." — Цар поћута кратко време, па запита Головина, да ли ће у Думи бити бурних призора приликом предлога за осуду политичких убистава. Головин је одговорио, да већина Думе не жели, да се такав предлог у опште и претреса у Думи, јер би оштој ствари његов претрес више наудио но користио. У осталом — рече — политичка убиства врше безумни фанатици, на које дебата о томе у Думи неће имати никаква утицаја ради поправке. Цар на то ништа није приметио. Кад је Головин дао израза и своме личноме мишљењу, да би ту дебату требало избећи, цар је запитао: А да ли ћете успети?" По томе је цар оштро осудио говор једнога социјалистичког посланика. Головин је ради извињења приметио, како је његове испаде пречуо, и зато га није благовремено укорио. Цар је на то приметио: „Посланике са деснице већ не бисте пречули!" Головин је одговорио, да председник Думе мора да управља своје држање према вољи већине, али да се он нада, да ће Дума, у којој се образовала уставна већина, бити способна за реалан и озбиљан рад. На крају Головин је замолио цара, да му допусти, да му чешће може подносити извештај о раду Думе, на што му је цар одговорио, да пристаје и да затражи аудијенцију, чим му се за то укаже потреба.

— Побуна у Перзији. Из *Техерана* јављају, да су у разним деловима Перзије *избили немири*. У *Сирасу* беше *велике битке* између устаника и владиних трупа, при чему је 40 људи убијено. *Салор ед Довле*, брат шахов, гувернер у Лауристану, *побунио се* против шаха. Послали су војску, да угуши устанак.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 4. маја 1907.

— На Србе је заборавио! У недељу, 29. априла (12. маја) о. г., отворена је овогодишња сезона у новосадском варошком стрелишту. Као обично, тако је и сада то учињено с неком свечаношћу и, наравно, с *банкетом*. На том банкету било је разних здравица па је здравио и новосадски велики жупан др. Аладар *Бала* — како „*У—к*" јавља — „ваљаном грађанству *немачког* језика." Немамо ништа против тога, што је г. жупан наздравио нашим суграђанима Немцима. Али, ако се не варамо, у Новом Саду има више Срба, него Немаца, па кад се пресветли господин већ сетио Немаца, како да је заборавио на Србе? Или можда новосадски Срби нису господину жупану Бали „честити"?! А г. Бала се често издаје за „*пријатеља Србима*". Пардон, он није пријатељ *Србима*, он је само пријатељ *радикалској клики око „Заставе"* а они су одавно престали бити Срби, особито од како су се *слубили* с Аладаром Балом и Јожиком Мајером, чија пачавра „*Хашарер*" до неба уздиже *Јашу Сомића*, али не ће да спомене, да у Новом Саду има *Срба*, да су *Срби* прославили васкресење у Новом Саду, нити да је епископ Митрофан *српски* православни епископ. Ми Срби смо за Балу, „угледнога" Јожику и сву ту дружину *не Срби*, него само „грчкоисточњаци"! Али за то они љубе Јашу Сомића, који жупана назива „драгим пријатељем".

Г. жупан Бала је у стрелишту наздравио *само Немцима*, Србе је — доследан свом шовинизму — *игнорирао*. Нас Србе то ни најмање не боли. Једна здравица г. дра Бале више или мање нити ће отештати нити олакшати судбину српском народу. Али само треба г. др. Бала да зна, да су *новосадско варошко стрелиште пре 118 година основали Срби Новосађани*; ту није пала ниједна мађарска, а још мање *кошутовачка* пара. Да је у г. дра Бале осећаја *пијетета*, он би се бар *тих* Срба сетио, кад не ће да зна за њихове потомке.

Но све ово не ће сметати *српском Јуди*, да се и даље грли и братими с људима, који на сваком кораку вређају и багателишу српски народ. Та том се братимљењу не треба чудити. Српском Јуди и није место у *српском* народу!

— Киша! Јуче после подне и у вече пала је кратка, али плаха киша, која је на све стране с радошћу поздрављена. Та жељно очекивана киша растерала је тропску врућину, која нас је од 1. маја по р. к. амо мучила, а од неоцењиве вредности је по усеве. Данас је такође било мало кише, а има изгледа, да ће још падати.

— Освећење друштвене заставе. Овдашње мађарско грађанско певачко друштво (Az Ujvidéki Polgári Magyar Daloskör) осветиће своју друштвену заставу и том ће приликом, 6. (19.) и 7. (20.) о. м. одржати прославу, на којој ће бити и утакмичког певања. У том утакмичком певању учествоваће и овдашња мађарска „Dalárda", мађарске певачке дружине из Вел. Кикинде, Темишвара, Паланке, Сомбора, Суботице, Каћа, па и из Будимпеште (Dal- és Önképzőkör) и из Ракошлигета (Dal- és Zenekör). Први дан ће се у 11 сахата пре подне одржати свечана скупштина у покривеној летњој играоници у варошком стрелишту и том ће се приликом укуцавати клинови у држаље друштвене заставе. После скупштине биће банкет у просторијама Новосадске Стрељачке Задруге, а за време банкета ће свирати петроварадинска војна музика. У вече ће бити игранка.

— Словачка беседа. Новосадска словачка омладина приређује на други дан католичких Духова, сад у понедељак 7. (20.) о. м., у Ружичкиној гостионици на дунавској паробродској станици беседу с игранком. На беседи ће дилетанти приказати две шаљиве игре у једном чину, обе преведене с немачког, једну од Бенедикса — познати одавно и нама Србима „Пркос" — а једну од Герлица, биће декламације, међу осталим ће гђца Јулка *Мадачка* декламовати песму Људмиле Подјаворинске с натписом „Утеха". Препоручујемо ову лепу забаву наше младе браће Словака пажњи и одзиву и наше српске публике.

Новости са стране.

— Помиловање војних бегунаца. 8. јуна о. г. по р. к. навршиће се 40 година, како је наш краљ *Фрања Јосиф* крунисан. Том приликом биће многа помиловања. Говори се, да ће бити помиловани и војнички бегунци, којих има неколико хиљада у Аме-

рици и у опште у иностранству, те ће се моћи вратити дома.

— **Јубилеј женевског свеучилишта.** Пишу из Женеве, да се онде спремају, да године 1909. с великом помпом прославе 350-годишњицу, од како је свеучилиште основано. Женевско је свеучилиште године 1559. основао Јован *Калвин*. На јубилеј ће бити позвана сва страна свеучилишта а за припрему свечаности изабран је нарочит одбор.

НОВИЈЕ.

Задар, 3. маја. У книнско-бенковачком изборном срезу једногласно је изабран за посланика у заступничку кућу царевинског већа задарски адвокат др. Душан *Бабак* а у Котору је великом већином изабран **Михаило** *Бјеладиновић*.

Лондон, 3. маја. У великој источно-индијској вароши *Делхи*, где Хиндуси бројем надмашују Мухамедовце, избио је неред, који носи обележје побуне. *Круну* са споменика краљице Викторије, који тамо стоји, *одбили су*. Већ се и на јужном крају полуострва опажа узрујаност. У Мадрасу крстаре улицама патроле.

Петроград, 3. маја. Државни Савет је одбио од Думе израђени законски предлог, који се односи на укидање ратних судова и ревизију пресуда, које су донели ратни судови. Министар правосуђа је у подужем говору напоменуо, да се тај зак. предлог не може усвојити, јер га је Државна Дума израдила, не осврћући се на законите формалности.

Цариград, 3. маја. Румунско посланство у Цариграду добило је из Битоља извештај, да је заступник тамошњег грчког митрополита прочитао у главној грчкој цркви Св. Димитрија једно писмо патријарха *Јоакима* III., којим се Цинцари оглашавају као људи, који стоје ван цркве и без вере, и у коме се од верних тражи, да се са Цинцарима никако и не друже. То исто писмо прочитано је у Караферији и у Катерини. Румунска влада боји се, да такво држање Васељ. Патријарха не буде повод да грчке чете отпочну немилосрдно гонити Цинцаре.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „БРАНИКА“.

Сукоб међу Угарском и Хрватском.

Будимпешта, 4. маја. Јучерашњи министарски савет није се бавио хрватским питањима, јер није било повода за то, да кабинет заузима нов положај, јер у ствари законског предлога о службовнику влада не може ићи даље, него што је ишла. Нема ни говора о том, да ће министар Јосиповић одступити. Ни бан није ни једном речи учинио свој опстанак у звању зависним од испуњења хрватских захтева. Хрвати су свесни замашаја данашњег саветовања с владом. Веле, да су бан и његови одељни предстојници солидарни с хрватско-српском коалицијом. Већина хрватских делегата изјавила је, да ће дати оставку на мандату, ако се њихови захтеви не уваже.

Мађари против железничарског предлога.

Будимпешта, 4. маја. Одбор земаљског савеза железничара решио је, да заступничкој кући поднесе меморандум ради измене железничарских законских пројеката. Овдашњи железнички радници одржали су збор, на ком су протестовали против тих пројеката, па траже, да се и радницима побољша стање.

Стесељ под надзором.

Петроград, 4. маја. Генерал Стесељ је од јуче под полицајним надзором. Сва његова писма су узапћена. (Генерал *Стесељ* је предао Јапанцима Порт-Артур и за то је ратни суд ових дана изрекао, да Стесељ заслужује *смрт*. — Ур. „Бр.“)

Ерентал задовољан.

Беч, 4. маја. Министар иностраних дела барон Ерентал поздравио је италијанског министра иностраних дела Титонија и изразио му задовољство, што се с њим слаже у мишљењу.

Аустријски сабор.

Беч, 4. маја. Заступничка кућа ће се овог лета бавити само прорачунским провизоријем и избором квотне депутације. На јесен, кад ће се саветовати о поравнању с Угарском, очекује се сходно пречишћење у погледу састава кабинета и груписања странака.

Посланик самоубица.

Марошвашархељ, 4. маја. Посланик герњесешког среза Алберт Филеп убио се из револвера. Узрок самоубиству је непознат. (Филеп је уз осталу своју братију вредно — ударао на народносне посланике. — Ур. „Бр.“)

Угарски сабор.

Будимпешта, 4. маја. (Заступничка кућа.) У настављеној расправи о служинчадском зак. предлогу у данашњој седници румунски посланик др. Јулије Мању критикује општу политику владину, која не ће опште бирачко право. Не прима предлог.

Јуриш на варошку кућу.

Мезијер (у Француској), 4. маја.. Пиљарице су отишле пред варошку кућу да протестују, што приликом проласка виноградара нису истакнуте заставе. Уплашена двома хитцима полиције руља јуриша на варошку кућу, побаца намештај на пијацу и запали га. Полиција и војска очисте пијацу. 10 људи је рањено. Варошки сенат је поднео оставку.

Догађаји у Русији.

Петроград, 4. маја. Одбор Држ. Думе ради претреса зак. предлога о слободи савести одбацио је предлог левице, да се држава одели од цркве.

Хелзингфорс, 4. маја. У руском пограничном месту Куокали откривена је фабрика бомби. Ухапшено је 11 Руса, међу њима 6 ђака.

Позориште.

„Весела удовица“ и њен необични успех.

Недавно се догодило у Бечу нешто, што се мислило да се, у опште, не може догодити. После нешто више од 400-те представе прекинуто је у укусном бечком Theater an der Wien-у приказивање „*Веселе Удовице*“ — „Die lustige Wittwe“ — и глумачки је ансамбл отишао на неко време у Берлин.

Она страст, од које је, од пре две године почевши, патило и старо и младо, и мушко и женско, грабећи се бесомучно за улазнице, купујући карте са сликом, бесмртног сад већ, господина *Трајмана*, гђе *Гиншер* и других приказивача овог комада, и певукајући са ванредном пасијом арије из те оперете — полако се, за дивно чудо, стишала; и велики Беч, који до недавно ништа друго и не беше него једна велика весела удовица, опет почиње да добива свој пређашњи карактер. А бесмртни *Лехар*, композитор, може сада лепо на тенани, да, кад је прво повешао о зидове своје собе оне силне ловорове венце, пребраја стотине хиљада, које су му додељене.

Нека вам ово, што је речено, не изгледа претерано. Ви сте требали чути, са каквом се радошћу и уживањем репродуковале ове мелодије, и на гласовиру, и на виолини, и на верклу и, највише још певукањем, почињући то од издртог и укаљаног Gassenbub-а, па до финих дамâ у белим гласé-рукавицама и са Хабиговим шеширом на глави. Требали сте видети свет око касе, пред почетак представе, и требали сте чути тапшање, којим је публика редовно и необично често изазивала своје љубимце и онда бисте увидели, да не претерујем.

Кад још додам, да су једног Бечлију метли под стакло и показивали га као необичну реткост, јер тај човек није ни једаред још био на представи »Die lustige Wittwe«— онда ћете, нема сумње, разумети ту огромну, баснословну управо популарност. Ово је било, наравно, само у једном Witzblatt-у.

Шта је, управо, тако лепо и привлачно у том комаду? Шаљиви тон у игри, музика? Или изврсно приказивање глумаца? Све то заједно допада се. Нестручњацима је музика све лепша, што се више пута чује, ситуционе је комике пуно (а то је за Бечлије као створено), а глумци, мора се признати, играју ненадмашно. Све је то и сувише, дакле, да привуче пажњу у толикој мери.

Сижé „Веселе удовице“ *нас се Срба нарочито тиче*. Ту је *уплетена*, као што је познато, *Црна Гора и њен двор*. На *дрвак и безразложан* начин износи се ту нека материјална малаксалост Црне Горе, кнежевић, наследник престола, тера се на женидбу са богатом удовицом, јер је то једини пут за спас земље. За што је такав сиже узет, не знамо. Тек не треба не споменути, да се писци зову: Victor Leon и Leo Stein. Костими су, иначе, лепи, верни, коло играју вештачки баш. Да ли и са осећајем, друга је, наравно, ствар.

Кроз неколико недеља вратиће се глумци, и комад ће се наставити. Да ће и са истим успехом, више је него сигурно. Пулс Беча ће бити да бије у том правцу, а сретни Лехар кује већ сад, без сумње, клинце у својој соби, како ће да веша нове ловорике.

БЕЧ, 14. 5. 07. о.

Позив на претплату.

Са 1. априлом 1907. године почиње **нова претплата** за „Браник“.

Можемо са задовољством погледати на наш рад и на одзив српске одабране публике на тај наш рад. Све, што је у Српству солидно и одабрано — то чита наш лист и одобрава правац нашега листа. Ми нисмо спали на то, да торбаримо са нашим листом и да намећемо наш лист. Правац и садржина нашега листа по себи је препорука нашем листу.

Претплата за „Браник“ износи:

на читаву годину	32 К.
на по године	16 К.
на четврт године	8 К.

а може се претплатити и **месечно** са 2 круне 70 пот. За Србију према већој поштарини износи годишња претплата: 40 динара, погодишња 20 динара, и четвртгодишња 10 динара.

Претплата се шаље поштанском упутницом **на администрацију „Браника“**.

Молимо наше поштоване претплатнике, који су послали претплату по старој цени, да вишак изволе попунити.

У Новом Саду, 21. марта 1907.

Управа и уредништво „Браника“.

ТРГОВИНА.
НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.
ИЗВЕШТАЈ
од 4. (17.) маја 1907. г.

Пшеница	I.	каквоће	— —	К	19'19	п.
„	II.	„	— —	„	19'—	„
Зоб	— —	— —	— —	„	15'—	„
Јечам	— —	— —	— —	„	13'—	„

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

СЛАНО КУПАТИЛО
у
Ст. Сланкамену

отвара се у недељу 19. о. м.

Хотел са елегантно намештене 24 собе заједно са добром рештаурацијом отвара се 23. о. м.

Ближа извешћа даје *управа* купатила у *Ст. Сланкамену* и *Штедионица* у *Ст. Пазови*. 232 5-7

Највећи избор

готовог мушког, женског и дечјег одела, за господу одело по мери од **правог енглеског** штофа, као и цео прибор за „српске соколаше“, добија се једино **у првој и највећој српској трговини**

Стевана Ј. Капамџије

у Новом Саду

Главна улица број 25.

Најјефтиније цене.

145 17—52

ПАПУЧАРСКА ТВОРНИЦА НА ВЕЛИКО

Фрање Коње

ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК.

Творница се налази у Бакићевој улици у сопственој кући број 2073. Главно стовариште на главној пијаци (Хуњадијева улица).

Потребује **10 до 15**

ПАПУЧИЈСКИХ РАДНИКА,

који су у раду вешти и добри. Посао је велик и сталан, плата је потпуно добра, сваки радник, ако је савестан, биће задовољан. Ступање одма. 233 2-3

Изашла је из штампе, готова је и растурује се књига

ПРОПАСТ НАРОДА
и
СЕОБА У АМЕРИКУ.

Спевао, написао и о свом трошку издао: Негован Ранитовић, црквени певац, књигопродавац и члан „Српске Матице“.

Књига **са пишчевом сликом** износи 4 штампана табака.

Цена јој је 40 пошура и пара дин.

Препродавци добијају 20% рабата.

Добија се код писца

Негована Ранитовића

Субошиште, последња пошта

167 12-12 Буђановци, Срем.

СРЕЋКЕ

XXVI. Кр. уг. државне лутрије са 11.969 згодитака у своти од

К 365,000

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК

К 150,000

жребање 28. јуна о. г. цена круна 4·—

продаје **МЕЊАЧНИЦА ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА** у Новом Саду.

244 1—

Поштом шаљемо срећке кад нам се поред цене пошаље још 35 пот. за поштарину.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«

Штампарија деоничарског друштва »Браника«